

NAVRACSICS JUDIT

Pannon Egyetem
navracsics.judit@htk.uni-pannon.hu
<https://orcid.org/0000-0002-8147-3023>

Navracsics Judit: Alkalmazott nyelvészet Veszprémben
Alkalmazott Nyelvtudomány, Különszám, 2026/1. szám, 46–64.
doi: <http://dx.doi.org/10.18460/ANY.K.2026.1.003>

Alkalmazott nyelvészet Veszprémben

Applied linguistics at the University of Pannonia in Veszprém

This paper presents the history, institutional development, and current status of applied linguistics at the University of Pannonia in Veszprém, Hungary. The study outlines the establishment of teacher training and applied linguistics education after the political transition of the early 1990s, highlighting the role of key scholars and the creation of one of Hungary's earliest applied linguistics departments. The paper also demonstrates how the program gradually evolved from a supplementary specialization into a fully developed MA program and later into an internationally oriented academic and research centre.

The article discusses the contribution of prominent Hungarian linguists and researchers who shaped the intellectual profile of the Veszprém workshop in fields of psycholinguistics, sociolinguistics, child language, language policy, translation studies, and computational linguistics. Particular attention is devoted to the work of Zsolt Lengyel, whose leadership established the foundations of applied linguistics education in Veszprém and influenced several generations of students and researchers.

The study further examines the effects of the Bologna educational reforms and demographic changes on student enrolment and institutional sustainability. Although the number of Hungarian students gradually decreased during the 2010s, the internationalisation of higher education opened new opportunities for the program. Through participation in the Stipendium Hungaricum scholarship program and the expansion of English-language instruction, the MA program attracted international students from a wide range of linguistic and cultural backgrounds.

The paper also introduces the Multilingualism Doctoral School, which provides an academic continuation route for graduates of the Applied Linguistics MA program. The doctoral school has become an important research centre for multilingualism, bilingualism, psycholinguistics, intercultural communication, and language education. In addition to teaching and research activities, the article highlights the role of professional public engagement, including conferences, journals, language examinations, and inter-university collaborations that contributed to strengthening the professional identity of applied linguistics in Hungary.

Finally, the study reflects on the broader significance of the Veszprém applied linguistics workshop within Hungarian higher education. Despite financial, demographic, and institutional challenges, the program has maintained its academic profile through innovation, international cooperation, and a strong commitment to multilingualism research. The paper argues that the history of applied linguistics in Veszprém illustrates how smaller academic centres can play a significant role in the development of national and international linguistic scholarship.

Keywords: applied linguistics, multilingualism, higher education, language teaching, doctoral education, psycholinguistics, internationalisation, Hungary

1. Oktatástörténet

A rendszerváltás a Veszprémi Vegyipari Egyetem életében is nagy változást hozott. Az akkori egy karú egyetemet átnevezték Veszprémi Egyetemre, mert Bárdos Jenő és Németh Attila aktív közreműködésével az akkori rektor, Liszi János, kezdeményezte a Tanárképző Kar létrehozását. 1990-ben két képzés indult: az angol–kémia szak és az orosz tanárok átképzése angol és német nyelvzakokra. 1992-ben érkezett Lengyel Zsolt az egyetemre, hogy létrehozza az országban a második (az elsőt a Juhász Gyula Tanárképző Karon szintén ő létesítette és vezette) alkalmazott nyelvészeti tanszéket. Így a tanárképzésbe bekerülhettek a hiánypótló alkalmazott nyelvészeti diszciplínák: pszicholingvisztika, szociolingvisztika, gyermeknyelv. Mindezt Lengyel Zsolt egyedül nem tudta volna megtenni, de segítségére voltak szakmai barátai Pécsről, Szegedről, Budapestről, akik óraadóként, vendégoktatóként a 90-es évek végéig – amíg a helyi szakembereket kinevelték – rendszeresen jártak Veszprémbe, hogy itt is megerősödhessen az alkalmazott nyelvészet. Így a veszprémi alkalmazott nyelvészeti műhely olyan szakmai nagyságokkal indulhatott, mint Lengyel Zsolt (pszicholingvisztika, gyermeknyelv), Szépe György (nyelvpolitika, nyelvi jogok), Tóth Szergej (szociolingvisztika), Galgóczi László (nyelvi agresszió), Annus Gábor és a később bekapcsolódó Kovács László (számítógépes nyelvészet), Balaskó Mária (fordítástudomány). Ebben a szakmai grémiumban nevelkedtem én, aki a többnyelvűséget (bár akkor még csak kétnyelvűséget ismertünk) kezdtem el kutatni és oktatni. További szakmai kiválóságokat hívott meg Lengyel Zsolt egy-egy előadás erejéig, hogy még érdekesebbé tegye az alkalmazott nyelvészetet a hallgatók számára: Papp Ferencet, Gósy Máriát, Klaudy Kingát, Rot Sándort, Prószéky Gábort. Külföldi szakmai barátai közül Howard Jackson több évben is 2-3 hetes periódusokat töltött itt, és tömbösítve oktatta a lexikológia, lexikográfia tárgyat. Bár 2000-ig nem volt önálló szakunk, a tárgyainkat speciális kollégiumként hallgatók tömegei vették fel.

A 2000-es évek elején, amikor lehetővé vált a kétszakos képzés, beindulhatott az alkalmazott nyelvészet szak párban az angollal, magyarral, némettel és franciával. Kezdetben 30 fős évfolyamaink voltak, de a létszám – az összhallgatói létszám csökkenése miatt – kezdett apadni.

2006-ban, a Bolognai rendszer bevezetésekor a magyar alapszakon belül indítottuk a nyelvmentor szakirányt, amely a 2009-ben induló alkalmazott nyelvészet mesterszak előszobája volt. Ezt a szakot már én dolgoztam ki és vezettem, mivel Lengyel Zsolt 2009-ben nyugdíjba vonult, és mindent rám hagyott: a tanszék vezetését, a szakvezetést, az Alkalmazott Nyelvtudomány főszerkesztését, az Idegennyelvi Lektorátus, valamint a Pannon Nyelvvizsga vezetését (a nyelvvizsga nevét az addigra Pannon Egyetemre változtatott egyetemről kapta). Ezt a nyelvvizsgarendszert – amely elsőként jelent meg a Rigó utca mellett – még 2001-ben akkreditáltattuk és 2002-től működtettük angol, német, hindi, urdu és ukrán nyelvekből (utóbbi háromra nem nagyon volt jelentkező, így ezek hamarosan meg is szűntek).

2009 után a magyar szakos hallgatók létszáma is folyamatosan csökkenni kezdett, így az alkalmazott nyelvészet MA szak kezdeti 12 fős létszáma 2015-re már 3 főre csökkent.

Annak érdekében, hogy a magyarországi alkalmazott nyelvészetben utánpótlást neveljünk, és az identitásunk erősödjön, éveken keresztül tartottunk közös hallgatói konferenciákat a veszprémi, szegedi (SZTE) és budapesti (ELTE) alkalmazott nyelvészet szakos hallgatók közreműködésével, Tóth Szergejjel (SZTE) és Ladányi Máriával (ELTE). Ezek a rendezvények, váltakozó helyszínnel, rendkívül népszerűek voltak mind a kollégák, mind pedig a hallgatók körében. Ma már ezek a konferenciák nem léteznek, mivel a szak iránti érdeklődés a magyar hallgatók körében, csakúgy mint az intézményi támogatás, gyakorlatilag megszűnt.

Am ekkor, 2016-ban, lehetőség adódott a szak nemzetköziesítésére, mivel a Pannon Egyetem is csatlakozott a Stipendium Hungaricum Ösztöndíjprogramhoz. 2016-tól már csak angol nyelven működtetjük a szakot (néha egy-egy magyar hallgató is csatlakozik, de) többnyire külföldi hallgatók számára. Szerencsére a jelenlegi oktatói gárdánk többségében mind angol szakos is egyben, és képes angol nyelven órákat tartani. A létszámmal elégedettek vagyunk, hiszen évente átlagban 10-15 főt tudunk felvenni. Szakunk népszerűségét mutatja, hogy egyre több jelentkezőt kell felvételiztetnünk. Sajnos a nominálások és az ösztöndíj-lehetőségek alakítják a véglegesen felvett hallgatói számot, de a tíz éve működő szakot abszolút sikeresnek mondhatjuk. A Pannon Egyetem nemzetköziesítési stratégiájában kulcsszerepet játszunk, nálunk van a legtöbb külföldi hallgató.

2016-ban nemcsak az alkalmazott nyelvészet mesterszakot indítottuk angol nyelven, hanem addigra sikerült akkreditáltatnunk a Többnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskolát is (W1), amely továbblépési lehetőséget nyújt mesterszakos hallgatóinknak, és sokan jelentkeznek a korábbi kétszakos képzésből is, magyarországi gyakorló nyelvtanárok. Az idén a doktori képzésünk is a tíz éves jubileumát ünnepli. Büszkék vagyunk eddigi teljesítményünkre és hallgatóinkra: az eddigi 100-110 fős összlétszámunkból 2026 februárjáig 36-an szereztek PhD fokozatot nálunk. Közülük többen már a Pannon Egyetem oktatói között dolgoznak az Angol-Amerikai Intézetben és a Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézetben. Programunkban három fő témában kutathatnak a doktoranduszok: egyéni többnyelvűség, társadalmi többnyelvűség és iskolai többnyelvűség. Képzésünk sikerét az is mutatja, hogy a mienk a Pannon Egyetem első olyan bölcsészettudományi doktori iskolája, amely már tíz éve működik.

A doktori iskolát létrehozni nagy kihívás volt. A Kar léte múltott rajta, hiszen 2013-ban még csak úgy létezhetett egyetemi kar, ha volt doktori iskolája. Az 1999-ben neveléstudomány témában elindult, Bárdos Jenő által vezetett, idegennyelvi mérésre fókuszáló doktori iskolát 2003-ban megszüntették, és Zsolnai József vezetésével interdiszciplináris doktori iskola létesült. Az ebben működő Nyelvtudományi Doktori Iskolát pedig a MAB 2010-ben zárta be, mert nem volt meg a kellő mennyiségű törzstag. A régi professzorok többsége

nyugdíjba vonult (Lengyel Zsolt, Mihalovics Árpád, Bárdos Jenő, Zsolnai József). Utánpótlás nem volt. Ekkor kaptam a feladatot. Mivel a magyarországi, nagydoktori fokozattal rendelkező kollégák szinte mind foglaltak voltak a saját doktori iskolájukban, nem láttam más lehetőséget, minthogy a külföldi szakmai barátaim között érdeklődjek, lenne-e kedvük csatlakozni hozzám egy doktori iskola létesítésében, indításában és működtetésében. A magyar kollégák közül Csépe Valéria, és őszinte csodálatomra a külföldiek közül öt fő azonnal igent mondott. A külföldieknek egyetemi tanári pályázatot kellett benyújtaniuk a Pannon Egyetemre, ami rengeteg adminisztrációt, valamint fordítást angolról magyarra és magyarról angolra jelentett számomra. Végül a MAB mind az öt kolléga kinevezését támogatta, a köztársasági elnöktől átvették kinevezésüket, így 2014-ben már a teljes törzstag létszámmal adhattuk be a doktori iskola létesítési anyagunkat a MAB felé (2. ábra). Törzstagjaink akkor: Csépe Valéria, David Singleton (Dublinból, professor emeritusként), Kees de Bot és Marjolijn Verspoor (Groningenből), Vincent van Heuven (Leidenből) és Ulrike Jessner-Schmid (Innsbruckból), Földes Csaba és Navracsecs Judit (Veszprém) (1. ábra).

1. ábra. A Többnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola alapító törzstagjai

Csépe Valéria

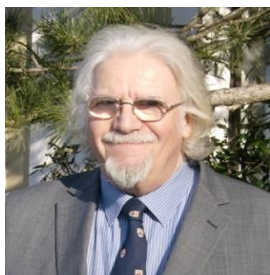
Kees de Bot

Marjolijn Verspoor

Vincent van Heuven

David Singleton

Ulrike Jessner-Schmid

Földes Csaba

Minden külföldi tőrzstagunk a többnyelvűség világszerte elismert kiváló kutatója (és én is a többnyelvűséggel foglalkoztam akkor már több mint 20 éve), így adva volt, hogy a doktori programunk fő profilja, ami egyedivé teszi a többi magyarországi nyelvtudományi doktori iskolához képest, a többnyelvűség lesz. Bár első körben a MAB elutasította a beadványunkat, hivatkozva arra, hogy nem életszerű, hogy ezek a külföldi szakmai nagyságok a Pannon Egyetemen fognak dolgozni, a fellebbezés után, 2015. november 30-án mégis megkaptuk az engedélyt az indításra, ami aztán 2016 februárjában 3 fő felvétele után be is következett.

2. ábra. Egyetemi tanári kinevezések a Pannon Egyetemen 2014-ben

Alighogy elindultunk, a doktori képzést át is kellett alakítanunk, hiszen 2016 szeptemberétől új típusú képzést kellett indítanunk. Miután ezt is megtettük, tíz éve folyamatosan működünk, hallgatóink között 60-70%-os a külföldiek aránya. Az alkalmazott nyelvészet mesterszakos hallgatók közül minden évben többen jelentkeznek a doktori képzésre, de újabb és újabb országokból és egyetemekről is felvételíztetünk a világ szinte minden sarkából. Sajnos a magyar doktoranduszok létszáma folyamatosan csökken az államilag finanszírozott ösztöndíjas helyek minimális mennyisége (ha egyáltalán van) miatt. Doktori képzésünkhöz további külföldi professzorok csatlakoztak időközben (3. ábra): Anat Stavans (Izraelből), Margaret Deuchar (Cambridge-ből).

3. ábra. Új oktatók 2020-ban

Anat Stavans

Margaret Deuchar

Időközben sikerült a belső munkatársaknak is teljesíteni azokat a követelményeket, amelyek alapján megfelelnek az előírt törzstagi kritériumoknak, így a jelenlegi törzstagságunk a következőképpen alakul: Navracsecs Judit, Cserniczkó István, Ulrike Jessner-Schmid, Marjolijn Verspoor, Anat Stavans – egyetemi tanárok, Bátyi Szilvia, Parapatics Andrea, Fábíán Gyöngyi és Baranyiné Kóczy Judit – egyetemi docensek (4. ábra).

4. ábra. A Többszervezési Nyelvtudományi Doktori Iskola oktatóinak tablója

A doktori cselekmények szervezésekor további magyarországi és külföldi oktatókat kérünk fel külső tagként. Számos alkalommal volt már bizottsági tag vagy opponens: Fenyvesi Anna, Doró Katalin, Lesznyák Márta, Ivaskó Livia (SZTE), Gósy Mária, Bóna Judit, Csizér Kata, Tartsayné Németh Nóra, Grácsi Tekla (ELTE), Ürmösné Simon Gabriella (NKE), Vancó Ildikó (Nyitra), Benő Attila (Kolozsvar), Razvan Saftoiu (Brassó), Tódor Erika Mária (Csíkszereda), Barbara Hofer (Bolzano), Britta Hufeisen (Darmstadt), Bunta Ferenc (Houston), Marilyn Vihman (York), Kristina Cergol (Zágráb), Susan Gál (Chicago), Amirul Mukminin (Jambi), Lénárt István (Moszkva), akiknek nagy köszönettel tartozunk.

2. Tudománytörténet, meghatározó kutatók és munkásságuk

Lengyel Zsolt Veszprémbe hozta a pszicholingvisztikát és a gyermeknyelv kutatását. Veszprémi évei alatt a fő kutatása a magyar asszociációs normák vizsgálata volt. Ebből számos publikációja született. Sajnos az ő aktív évei alatt még nem létezett az MTMT, így pontos, számszerű adatokat nem tudunk

az ő tudományos munkásságáról, de könyvei, folyóiratcikkei, könyvfejezetei és tanulmányai, valamint egyetemi jegyzetei országszerte ismertek voltak. Az 1981-ben megjelent *Gyermeknyelv* c. könyvéért Nívó-díjat kapott. 2008–09-ben jelent meg a *Magyar nyelv asszociációs normái* c. kétkötetes könyve. Nyugdíjba vonulásától 2022-ben bekövetkezett haláláig folyamatosan tartotta a kapcsolatot a kollégákkal, de kutatásait otthonában végezte.

Lengyel Zsolt tanítványaként, **Navracsics Judit** számára adott volt, hogy a pszicholingvisztika, azon belül is a gyermekkori többnyelvű nyelvelsajátítás legyen a fő kutatási irány. Magyarországon korábban nem jelent meg könyv formájában a gyermekkori többnyelvűség longitudinális vizsgálata, így az angol nyelvű PhD disszertációmát magyar nyelven, kissé kibővítve 1999-ben jelentettem meg *A kétnyelvű gyermek* címmel a Corvina Kiadónál (2004-ben a második kiadást a Pannon Egyetem vállalta). A 2000-es évektől a felnőtt kétnyelvűek mentális lexikonával, a két- és többnyelvűek nyelvfeldolgozási folyamataival foglalkozom. A 2010-es évektől pedig a kétnyelvűek írott nyelvi szöfelismerési és mondatértési folyamatait vizsgáltam pszichofizikai tesztekkel és EEG-vel (Navracsics 2010). 2015-ben védtem meg nagydoktori disszertációmát *A kétnyelvű mentális lexikon és működése* címmel, és kaptam meg az MTA Doktora tudományos címet (Navracsics 2014).

Cserniczkó István munkássága az alkalmazott nyelvészet azon irányát képviseli, amely a nyelvi jelenségeket társadalmi, politikai és ideológiai összefüggéseikben vizsgálja. Kutatásainak központi témája a kárpátaljai magyar közösség többnyelvűsége, a nyelvhasználat mindennapi gyakorlatai és ezek intézményi szabályozása (pl. Cserniczkó et al., 2023). Empirikus vizsgálatai rávilágítanak arra, hogyan hat a nyelvpolitika az oktatásra, az identitásra és a nyelvi attitűdökre. Jelentős szerepe van abban, hogy a nyelvi jogok kérdését nem normatív, hanem társadalomtudományi problémaként tárgyalja. Munkái hidat képeznek a nemzetközi szociolingvisztikai elméletek és a kelet-közép-európai kisebbségi valóság között. Tudományos tevékenysége

mellett meghatározó oktatósszervező: intézményvezetőként a kutatás és a kisebbségi felsőoktatás szoros kapcsolatát képviseli. Közéleti megszólalásaiban is következetesen a nyelvi kérdések szakmai, empirikus megalapozottságát hangsúlyozza, bemutatva, miként válhat a nyelvészeti kutatás társadalmi értelemben is relevánssá.

Marjolijn Verspoor a többnyelvű nyelvi fejlődés és fejlesztés használat-alapú megközelítését dolgozta ki, és világszerte ismerik és használják a módszerét. Számtalan publikációja jelenik meg világszerte nemzetközi folyóiratokban, kötetekben. A legfrissebb, társszerkesztett kötetében (Madlener-Charpentier et al., 2026) is a használat-alapú nyelvtanítás és nyelvtanulás a központi téma. Az elmúlt 10 évben 5 könyvet, egy folyóirat különszámot szerkesztett, és 60 cikke jelent meg, amelyek fele Q1-es folyóiratokban látott napvilágot. A ScholarGPS 2025-ben a legmagasabb szintű kutatóként sorolta be.

Ulrike Jessner-Schmid a többnyelvűség dinamikus modelljét alkotta meg a Dél-Tirolban végzett többnyelvűségi gyermeknyelvi kutatásai alapján. Az International Association of Multilingualism alapítótagja és elnöke, valamint az *International Journal of Multilingualism* c. D1-es folyóirat és a *Trends in Applied Linguistics* könyvsorozat (Mouton de Gruyter) alapító főszerkesztője. Publikációiban az angol mint harmadik nyelv elsajátítása a központi téma. *A dynamic model of multilingualism* című könyve vezette be a dinamikus rendszerek komplexitásának elméletét a nyelvészeti kutatásokba (Herdina & Jessner, 2002). Jelenleg a Stanford Egyetem által nyilvántartott kutatók top 2%-ában jegyzik. Intenzív publikációs tevékenysége van, folyóiratcikkein és könyvfejezetein kívül számos könyv szerzője. Köztük a *Linguistic awareness in multilinguals. English as a third language* (Edinburgh, 2006) Liechtenstein-díjat kapott.

Anat Stavans kutatási témája a többnyelvűségen belül szerteágazó. Foglalkozik a korai háromnyelvű fejlődéssel, annak pragmatikai vonatkozásaival, a gyermekkori kódváltással, a többnyelvű családokban zajló nyelvi szocializáció változatosságával, a szülői input fontosságával, valamint a többnyelvű írásbeliség kialakulásával. Munkájára jellemző a pszicholingvisztikai, szociolingvisztikai, nyelvpedagógiai szemlélet integrálása a többnyelvűek vizsgálatában gyermekkortól egész életen át. Úttörő kutatásai vannak a többnyelvű első nyelvelsajátítás, a kódváltás, a nyelvi dominancia kutatásában. Kutatási eredményeit számos rangos folyóiratban publikálja, valamint két meghatározó könyv társszerkesztője: *Multilingualism* (2015) és *The Cambridge handbook of childhood multilingualism* (2022) (Cambridge University Press).

Bányi Szilvia a Pannon Egyetemen szerzett PhD fokozatot, tudományos tevékenységét a kétnyelvű mentális lexikon vizsgálatával kezdte. Jelenlegi kutatásai a nyelvkopás különböző formáira irányulnak. Első ilyen vizsgálata az idegennyelv-kopást elemezte a Magyarországon korábban orosz tanuló körében. Eredményei szerint a szóelőhívás sikeressége összefügg a nyelvtanulással töltött idővel és a nyelvtanuláshoz fűződő attitűdökkel, valamint igazolják, hogy az előhívás erősen kontextusfüggő: megfelelő fogódzók segítségével az elfeledettnek hitt nyelvi ismeretek is aktiválhatók. Egy másik kutatásában a Hollandiában élő magyarok elsőnyelv-kopását vizsgálta. Az eredmények nem mutatnak jelentős L1-kopást; meghatározó tényezőnek bizonyul a nyelvhasználat gyakorisága és az emigrációban eltöltött idő. Az első nyelv viszonylagos megőrzése a közösség transznacionális jellegével magyarázható, amelyben a magyar nyelv és kultúra aktív jelenléte – a globalizáció és az internet révén – folyamatosan fennmarad. A pragmatikai vizsgálatok azt is kimutatták, hogy a hollandiai magyarok több indirekt kommunikációs stratégiát alkalmaznak, ami a befogadó nyelvi-kulturális közeg hatását tükrözi (pl. Bányi & Vigh-Szabó, 2015; Bányi et al., 2014).

Az alkalmazott nyelvészet mesterszakos és doktorandusz hallgatókkal közös munkája révén több szociolingvisztikai témával is foglalkozik, például a

nyelvcseré és nyelvmegtartás kérdésével a magyarországi török és a franciaországi algír kisebbségben, a családi nyelvpolitikával az angliai magyar közösségben, valamint a nyelvi tájkép vizsgálatával. Jelenlegi kutatásai az egyéni különbségek (pl. munkamemória, kétnyelvűség és többnyelvűség elemei, végrehajtó funkciók, anyanyelvi készségek) szerepére irányulnak az idegennyelvtanulásban (pl. De Bot and Bányi, 2022). Publikációi között szép számmal találunk Q1 és Q2 minősítésű folyóiratokban megjelent folyóiratcikkeket.

Parapatics Andrea kutatásai elsősorban a dialektológia, a szociolingvisztika és az anyanyelv-pedagógia metszéspontjára fókuszálnak. Országos felméréseket végzett pedagógusok és egyetemisták nyelvjárásokkal kapcsolatos attitűdjeiről, amelyekkel rámutatott a magyar nyelv területi változatosságát máig érintő stigmatizáció köznevelésbeli gyökereire (Parapatics, 2020). Kutatásaival – a szociolingvisztika alapelveihez illeszkedve – megoldásokat igyekszik keresni, ezért számos tanításmódszertani tanulmányt és több önálló oktatási anyagot (munkafüzetet, felsőoktatási tankönyvet) is publikált, továbbá nagy hangsúlyt fektet a tudományos ismeretterjesztésre is. Az intézményünkben működő, általa vezetett Társadalmi Többnyelvűség Kutatócsoportban a hasonló érdeklődésű nemzetközi hallgatóival, doktoranduszaival, valamint más külföldi kollégákkal végzett közös munka révén ugyanezeket a kérdéseket más országok, így például Tunézia, Etiópia, Szíria, Portugália vonatkozásában is vizsgálja. Sikeres publikációs tevékenységét több nívós (Q1 és Q2) folyóiratcikk igazolja.

Baranyiné Kóczy Judit a kognitív nyelvészet és a kulturális nyelvészet kutatójaként vizsgálja a nyelv, a konceptualizáció és a kultúra összefüggéseit a kulturális nyelvészet, a fogalmi metaforaelmélet és a kognitív szemantika elméleti és módszertani keretein belül. Három fő kutatási területe a magyar népdalok metaforái, a testesült (illetve testrészeken és percepción alapuló) metaforák, valamint újabban olyan magyar kulturális metaforák vizsgálata, mint például a lovas kultúrához kapcsolódó lexikon, illetve a hungaromémekben

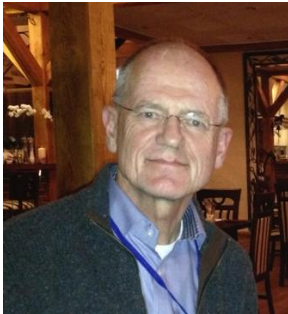
megjelenő bajuszmetaforák. A népdalok természeti metaforáival foglalkozó kutatásait a *Nature, metaphor, culture: Cultural conceptualizations in Hungarian folksongs* című monográfiájában összegezte, amely 2018-ban jelent meg a Springer kiadónál. Kutatásainak jelentős része a testesült metaforák (angolul *embodied metaphors*) témaköréhez kapcsolódik. E területen több magyar testrésznév – így a fej, szem, szív, kéz, láb, valamint a vér – metaforikus jelentéseiről publikált. A témában a Brill kiadónál megjelent, a szív kulturális konceptualizációját 19 nyelv alapján bemutató kötet társszerkesztője. Szintén társszerkesztője a Q2-es besorolású *Cognitive Linguistic Studies* folyóiratban megjelent *Perception, Culture and Language* című tematikus számnak, amely az érzékelés nyelvi kifejezéseinek kulturális beágyazottságát vizsgálja. Jelenleg kiadás alatt áll a Q1-es *Language Sciences* folyóiratban az *Embodiment, culture, and quantification: Cognitive and semiotic perspectives* című tematikus szám, amely a mérés és számszerűsítés konkrét szituációkhoz való kötődését tárgyalja. A kulturális nyelvészet területén további két szerkesztett kötete jelent meg a Springer kiadónál, valamint ugyancsak itt látott napvilágot – két indiai társszerkesztővel közösen – egy kötet a nyelvészet és az oktatás kapcsolatáról.

Fábíán Gyöngyi egyik jelentős kutatása a (nyelv)tanárok működésének egyik különleges figyelmet érdemlő területe, a kritikai gondolkodás. Munkája ezen a területen a fogalom hazai neveléstudományi alkalmazásának megerősítéséhez kapcsolódik. A tanári gondolkodás jellemzőinek feltárása a kritikai gondolkodás fogalmáról szerzett korábbi tudás összegzésével, újrafogalmazásával és megfigyelhető jelenségeinek vizsgálatával történik meg a munkáiban. A metaforaelemzésként már korábbról ismert, az egyéni gondolkodás megértését célzó kutatási technika validitásának és megbízhatóságának fejlesztésében különösen jelentős szerepet betöltő, Fábíán Gyöngyi nevéhez fűződő új változat, az Igazított Metaforaelemzés (IMA, Improved Metaphor Analysis) jelentős nemzetközi érdeklődést váltott ki a neveléstudomány mellett a gazdaságtantól a pszichológiáig terjedő különböző tudományok területén az elmúlt években. A kognitív nyelvészet „fogalmi metafora”-ként leírt jelensége kiindulási alapként szolgálhat az egyéni gondolkodás jellemzőinek feltárásában a neveléstudomány, alkalmazott pszichológia, alkalmazott nyelvészeti területek, stb. számára is. Az IMA gyakorlati alkalmazása mára már tudományos közleményekből magyar és angol nyelven is ismertté vált a kutató megjelent munkáin keresztül.

David Singleton kutatási területei: az életkor szerepe a nyelvtanulásban, a nyelvi tudatosságban és készségekben, a mentális lexikon, a nyelvek egymásra hatása. Kutatási eredményei megkérdőjelezték a populáris és széles körben tanulmányozott szakirodalom kliséit, különösen az életkorra vonatkozó tanokat. Munkássága során számtalan nemzetközi díjban, elismerésben részesült: English Institute Medal of Honour, University of Silesia (2013); EUROSILA Distinguished Scholar (2015); AILA Honorary Life Member (2017); Pannonia Award (2019).

Kees de Bot világhírű professzor, akinek úttörő szerepe van a pszicholingvisztika, nyelvkopás és a többnyelvű nyelvi feldolgozás vizsgálatában. Tudományos publikációinak fókuszában a többnyelvű agy vizsgálata áll, az egyszerre több nyelv fejlődése a különböző életkorokban, beleértve a hanyatlást is, a dinamikus rendszerek elméletének megközelítésével. A Pannon Egyetemen töltött ideje alatt (2015–21) egy könyvet, egy folyóirat különszámot és 35 folyóiratcikket jegyez. A cikkek többsége Q1 minősítésű folyóiratokban jelent meg.

Vincent van Heuven kutatásait négy nagy területen végezte: (i) a rokon nyelvek és nyelvváltozatok közötti érthetőség és annak megjólásának vizsgálata objektív, lexikai, fonológiai és szintaktikai távolság mérésekkel; (ii) a második nyelv fonológiájának elsajátítása; (iii) a fonetika tolmácsolásban betöltött szerepe és (iv) igazságügyi fonetika. Világszerte meghatározó fonetikus volt, aki számos PhD hallgatót vezetett a fokozatszerzési úton a világ különböző tájain, köztük Veszprémben 2016–2019 között. Konzulensi és tanácsadói

tevékenysége nem szűnt meg nyugdíjba vonulásával, professor emeritusként továbbra is lelkesen támogatta a hozzá szakmai tanácsért, segítségért forduló doktoranduszokat és kollégákat. A Google Scholar szerint a H-indexe: 45, idézettsége: 9225.

3. Szakmai közéleti tevékenység

3.1. Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem

A Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem 1996 óta, évenként megrendezett nemzetközi konferencia, ahol a szakma hazai és a nemzetközi szakértői tartanak előadást, illetve vitatják meg a legégetőbb kutatási kérdéseket. Tematikáját tekintve a konferencia a nyelvelsajátítás, nyelvi feldolgozás és a nyelvek tárolásának pszicho- és neurolingvisztikai megközelítésével foglalkozó témák köré szerveződik, továbbá az egynyelvű beszédprodukción és -percepciót vizsgáló kutatások mellett számos előadás foglalkozik a két- és többnyelvűséggel. Büszkék vagyunk arra, hogy a leghíresebb szakemberek fogadták el meghívásunkat plenáris előadóként. A magyarországi kutatók közül: Papp Ferenc, Gósy Mária, Pléh Csaba, Csépe Valéria, Bánréti Zoltán, Szépe György, Hidasi Judit, Károly Krisztina, Bárdos Jenő, a határainkon túlról: Göncz Lajos, Mikes Melánia, Vancó Ildikó, a nemzetközi, világhírű kutatók közül pedig: Brian MacWhinney, Francois Grosjean, David Singleton, Howard Jackson, Annick de Houwer, Elizabeth Lanza, Anat Stavans, Ulrike Jessner-Schmid, Charlotte Hoffmann, Kees de Bot, Marjolijn Verspoor, Vincent van Heuven, Thomas Bak, Wander Lowie, Marilyn Vihman, Stephen Krashen. A konferencia fontos célkitűzése az utánpótlásnevelés, így minden évben több doktorandusz és alkalmazott nyelvész mesterszakos hallgató vesz részt előadóként vagy hallgatóságként a többnapos eseményen. Az előadásokat követő vitákon, illetve a szekciókon kívül a szünetekben a hallgatók és a szenior kutatók szakmai beszélgetéseket folytatnak, melyeknek eredményeképpen hazai és nemzetközi közös kutatások és publikációk születnek.

A konferencián elhangzott előadások válogatott, írott, lektorált változatai kezdetben az *Alkalmazott Nyelvészeti Tanulmányok – Közép-Európa* című kötetekben (Lengyel & Navracsics, 1997, 1998, 1999, 2000), később a Tinta Könyvkiadó *Segédkönyvek a Nyelvészet Tanulmányozásához* könyvsorozatában (Bátyi & Vigh-Szabó, 2015; Bátyi et al., 2014; Lengyel & Navracsics, 2009; Navracsics, 2010; Navracsics & Bátyi, 2015; Navracsics & Lengyel, 2011; Navracsics & Szabó, 2012; Parapatics, 2020) (5. ábra), mostanában pedig az *Alkalmazott Nyelvtudomány* c. folyóiratban jelennek meg.

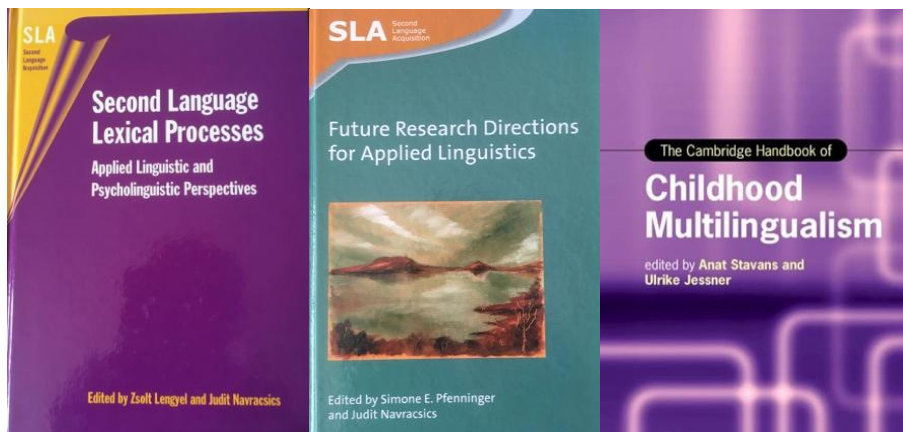
5. ábra. Szerkesztett köteteink a Tinta Könyvkiadó gondozásában és az Alkalmazott Nyelvtudomány

E konferencia nagy szerepet játszott a külföldi professzorok Pannon Egyetemen történő munkavállalásában, hiszen mindannyian többször is részt vettek a tudományos rendezvényen, és nagyra értékelték az itt folyó munkát.

Két kötetünk jelent meg a Multilingual Matters (Lengyel & Navracics, 2007; Pfenninger & Navracics, 2017), egy pedig a Cambridge University Press kiadásában (Stavans & Jessner, 2022) (6. ábra).

6. ábra. Külföldön megjelent szerkesztett köteteink

3.2. Magyar Tudomány Ünnepe konferencia

A Magyar Tudomány Ünnepe tiszteletére 2016 óta minden novemberben szerveztünk kétnapos konferenciát, amely később kari szintű lett. A konferencián is rendszeresen részt vesznek az alkalmazott nyelvész hallgatók, főként aktív hallgatóként, néha előadóként. A doktoranduszoknak külön szekciókat működtetünk.

3.3. Pannon Nyelvvizsgarendszer

Pszicholingvisztikai, kétnyelvűségi, nyelvi mérési tudásunkat tágabb értelemben is a gyakorlatban hasznosítottuk: kidolgoztuk, akkreditáltattuk és több mint 20 éven át működtettük a Pannon Nyelvvizsgarendszert, amelyben először jelentek meg a Rigó utcai nyelvvizsgától eltérő, a gyakorlati életben a nyelvtudást másként mérő, nyelvhasználat-alapú feladatok. Sajnos a nyelvvizsgázni kívánók számának csökkenése és a nyelvvizsgarendszerek számának növekedése a továbbiakban nem tette lehetővé, hogy rentábilis maradjon a rendszer, ezért azt 2023-ban a Pannon Egyetem nem látta a továbbiakban fenntarthatónak, így a Pannon Nyelvvizsga megszűnt.

3.4. Alkalmazott Nyelvtudomány

Az 1997–2000 között szerkesztett, évente megjelenő *Alkalmazott Nyelvészeti Tanulmányok – Közép-Európa* sorozatunkat 2001-től folyóirattá alakítottuk át, és azóta évente két számmal jelenik meg az ERIH+ listás *Alkalmazott Nyelvtudomány*. A folyóirat az MTA Alkalmazott Nyelvészeti Munkabizottságának lapja, a Magyar Tudományos Akadémia támogatását élvezi. A folyóirat elnöke a Munkabizottság mindenkori elnöke (alapító elnök: Gósy Mária), a főszerkesztője 2001–2009 között Lengyel Zsolt, 2009-től a mai napig Navracsics Judit. Kezdetben nyomtatott formában jelent meg, ma már online formában létezik. Bár a folyóiratban nemzetközi szerzők is publikálnak, a szerkesztőbizottságban a világ minden részéről vannak tagok, a folyóirat NAT besorolást kapott.

4. Zárszó

Különösen szerencsésnek tarthatjuk magunkat, hogy sikerült az alkalmazott nyelvészetet ilyen szinten megőriznünk Veszprémben. Hálával tartozunk elődeinknek, akik megmutatták nekünk az utat, akik megtanítottak bennünket a tudományos gondolkodásra, a felelősségteljes hozzáállásra, az igényességre. A külföldi professzorokkal és hallgatókkal való munka további fejlődést biztosít számunkra, és nem utolsósorban megadja a lehetőséget arra, hogy a világban megmutathassuk magunkat.

Lengyel Zsolt nemcsak elindított minket. Halála után a közösségünkre hagyta könyvtárát, amely értékes magyar, angol és orosz nyelvű nyelvészeti könyveket tartalmaz. Célként tűztük ki, hogy legyen egy Lengyel Zsolt-terem a Pannon Egyetem Humántudományi Karán, ahol az alkalmazott nyelvészeti és a doktori

órákat tartjuk. A termet 2023 nyarán létrehoztuk, így méltó körülmények között sajátítják el a tudományokat mesterszakos és doktori hallgatóink.

7. ábra. Lengyel Zsolt-terem, Pannon Egyetem, Humántudományi Kar

Az alkalmazott nyelvészet MA szak és a Töbnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola ma már népszerű és ismert világszerte. Mintegy 30 országból jelentkeznek hozzánk (8. ábra) tanulni vágyók Algériától az USA-ig (alfabetikus sorrendben), és az eddigi országokból is újabb és újabb jelentkezők tisztelnek meg minket érdeklődésükkel, köszönhetően a meglévő hallgatóink népszerűsítésének. Őszintén reméljük, hogy ez a folyamat nem áll meg.

8. ábra. A Pannon Egyetem végzős alkalmazott nyelvészet MA hallgatói 2025-ben

Irodalom

- Alkalmazott Nyelvtudomány – The Hungarian Journal of Applied Linguistics* (2001-), <http://alkalmazottnyelvtudomany.hu/>
- Bátyi Szilvia & Vigh-Szabó Melinda (2015). *A nyelv – rendszer, használat, alkalmazás. Language – System, Usage and Application*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Bátyi Szilvia, Navracsecs Judit & Vigh-Szabó Melinda (2014). *Nyelvelsajátítási-, nyelvtanulási- és beszédkutatások. Papers in Language Acquisition, Language Learning and Speech Research*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Csernicskó, I., Hires-László, K., Karmacsi, Z., Márku, A., Molnár, D., Máté, R. & Tóth-Orosz, E. (2023). *Hungarians and the Hungarian language in Transcarpathia*. Törökbálint: Termini Egyesület.
- De Bot, K. and Bátyi, Sz. (2022). Bilingual models of speaking. In: Derwing, T. M., Munro, M., J., Thomson, R. I. (eds.), *The Routledge handbook of second language acquisition and speaking* (9–23). New York: Routledge.
- Herdina, P. & Jessner, U. (2002). *A dynamic model of multilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Jessner, U. (2006). *Linguistic awareness in multilinguals. English as a third language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kóczy, J. B. (2018). *Nature, metaphor, culture: Cultural conceptualizations in Hungarian folksongs*. New York–London–Singapore: Springer.
- Kóczy, J. B. (in press). *Embodiment, culture, and quantification: Cognitive and semiotic perspectives. Language Sciences. Special Issue*.
- Lengyel Zsolt (1981). *Gyermeknyelv*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Lengyel Zsolt (2008). *Magyar asszociációs normák enciklopédiája I. és II.* Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Lengyel Zsolt & Navracsecs Judit (1997). *Alkalmazott Nyelvészeti Tanulmányok – Közép-Európa I.* Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó.
- Lengyel, Zs. & Navracsecs, J. (1998). *Applied Linguistics – Central European Studies II.* Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó.
- Lengyel Zsolt & Navracsecs Judit (1999). *Alkalmazott Nyelvészeti Tanulmányok – Közép-Európa III.* Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó.
- Lengyel, Zs. & Navracsecs, J. (2000). *Applied Linguistics – Central European Studies IV.* Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó.
- Lengyel, Zs. & Navracsecs, J. (2007). *Second language lexical processes. Applied linguistic and psycholinguistic perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Lengyel Zsolt & Navracsecs Judit (2009). *Tanulmányok a mentális lexikonról. Studies on the Mental Lexicon*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Madlener-Charpentier, K., Verspoor, M., Weder, M., Häcki Buhofer, A. (eds.) (2026). *Usage-based perspectives on language and language acquisition: In honour of Heike Behrens*. Amsterdam–Philadelphia: John Benjamins.
- Navracsecs Judit (1999 és 2004). *A kétnyelvű gyermek*. Budapest: Corvina és Veszprém: Pannon Egyetemi Kiadó.
- Navracsecs Judit (2010). *Nyelv, beszéd, írás*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Navracsecs Judit (2014). *A kétnyelvű mentális lexikon és működése*. https://real-d.mtak.hu/720/7/dc_802_13_doktori_mu.pdf
- Navracsecs Judit & Bátyi Szilvia (2015). *Első- és második nyelv: Interdiszciplináris megközelítések. First and second language: Interdisciplinary approaches*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Navracsecs Judit & Lengyel Zsolt (2011). *Lexikai folyamatok egy- és kétnyelvű közegben*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Navracsecs Judit & Szabó Dániel (2012). *A mentális folyamatok a nyelvi feldolgozásban. Mental processes in language processing*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

- Parapatics Andrea (2020). *A magyar nyelv regionalitása és a köznevelés: Tények, problémák, javaslatok*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Pfenninger, S. & Navracsics, J. (2017). *Future research directions for applied linguistics*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Stavans, A. & Hoffman, C. (2015). *Multilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stavans, A. & Jessner, U. (2022). *The Cambridge handbook of childhood multilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: <https://doi.org/10.1017/9781108669771>
- W1 = Pannon Egyetem Többsnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola, <https://mds.htk.uni-pannon.hu/>